

Ajankohtaista kilpailusta

Miten säädellä alustoja?

15.6.2017 erikoistutkija Jarkko Vuorinen

Alustat ovat tapetilla. **Komissiolla on vireillä Googlea koskevia kilpailunrajoitustutkintoja** (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1492_fi.htm) ja Saksan kilpailuviranomainen **Bundeskartellamt selvittää Facebookin tietosuojaan liittyviä käyttöehtoja** (http://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2016/02_03_2016_Facebook.html). Lisäksi kilpailuviranomaiset ovat antaneet hotellivaraussivustoihin liittyviä **ratkaisuja** (http://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/AktuelleMeldungen/2016/16_03_2016_Entscheidung_Booking_eng.html) eri puolilla Eurooppaa. Ei siis ihme, että poliitikotkin ovat heränneet alustojen haasteisiin: eurooppalaiseen tapaan alustojen mahdollisten ongelmien väitetään ratkeavan sääntelyn avulla. Ei kuitenkaan ole yhdentekevää, miten alustoja säädellään.

Yhtenä vaihtoehtona alustojen sääntelyyn on väläytetty erillistä alustalakia, jonka malli perustuisi sektorisääntelyyn. Sektorisäännellyt alat kuitenkin poikkeavat alustoista. Sektorisäännellyille aloille, kuten energia-, rautatie- tai telesektoreille, on tyypillistä fyysinen infrastruktuuri ja siitä seuraava staattisuus. Alustoille taas on tyypillistä digitaalisuus, innovaatiot ja nopea muutos. Alustojen erityissääntelyn riskinä on, että se vanhenisi alati muuttuvassa ja dynaamisessa toimintaympäristössä varsin nopeasti.

EU:n jäsenvaltiot eivät ole yksimielisiä alustojen erityissääntelyn tarpeesta. Jos erityissääntelyyn päädytään, **sen tulisi olla EU:n laajuista** (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0288&from=FI>). Mikäli jokainen jäsenvaltio sääntelisi itsenäisesti alustoja, seurauksena olisi lainsäädännöllinen tilkkutäkki, joka ei täyttäisi digitaalisille sisämarkkinoille asetettua tavoitetta. Ensimmäisiä askeleita alustojen sääntelyssä saatetaan olla ottamassa EU-tasolla: **komissio valmistelee aloitetta** (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1232_fi.htm), jolla puututaan alustojen ja yritysten välisissä suhteissa havaittuihin epäterveisiin sopimuslausekkeisiin ja kauppatapoihin.

Kilpailuoikeudella on kenties ratkaiseva merkitys alustojen sääntelytarpeiden havaitsemisessa ja erityissääntelyä pohdittaessa. Mikäli alustatalouden ongelmakohtiin ei saada ratkaisua kilpailuoikeuden kautta, saatetaan päätyä pitkälle menevään erityissääntelyyn.

Alustat haastavat myös kilpailuoikeuden. Esimerkiksi Saksassa on vaadittu reformia, jotta kilpailulainsäädäntö voisi paremmin vastata digitaaliajan monopolien haasteeseen. Vaatimukset ovat joiltain osin perusteltuja eli muutokselta ei voitane välttyä kilpailuoikeuden soveltamisessa. Esimerkiksi kilpailuviranomaiset saattavat jatkossa käyttää aikaisempaa enemmän väliaikaisia toimia ja käyttäytymiseen perustuvia oikeussuojakeinoja.

Toistaiseksi alustoihin liittyviin kilpailunrajoituksiin on pystytty puuttumaan olemassa olevan kilpailusääntelyn puitteissa melko hyvin. Kilpailuoikeus on joustavaa, ja se on jo aiemmin pystynyt sopeutumaan taloudessa tapahtuneisiin muutoksiin, kuten esimerkiksi uuden talouden haasteisiin vuosituhannen vaihteessa. Joustavuudelle voi kuitenkin tulla rajat vastaan, kun esimerkiksi hinnoittelupäätökset siirtyvät yhä enenevässä määrin ihmiseltä algoritmeille. Kilpailuoikeudessa joudutaan tulevaisuudessa vastaamaan esimerkiksi itseoppivien algoritmien haasteeseen.

Vaikka kilpailuoikeus on oikea instrumentti markkinavoiman väärinkäyttöä koskevissa tilanteissa, kaikkia alustoihin liittyviä ongelmia, esimerkiksi tietosuojaan liittyviä kysymyksiä, tuskin pystytään ratkaisemaan kilpailuoikeuden keinoin. Se ei olisi edes tarkoituksenmukaista. Alustoja tulisikin lähestyä eri oikeudenalojen, niiden yleisten oppien ja olemassa olevan sääntelyn kautta. Joiltain osin niitä saatetaan joutua päivittämään.

Alustojen sääntelyn tulisi olla ajanmukaista ja joustavaa. Sen tulisi mahdollistaa, että myös kuluttajat hyötyvät alustojen tarjoamista tehokkuuseduista. Huonoin vaihtoehto olisi se, että hyvää tarkoittavasta alustojen erityissääntelystä muodostuisi jäykistävä este muutokselle ja uusien liiketoimintamallien kehittämiseksi.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tänään julkaisema selvitys **Alustat kilpailu- ja kuluttajaoikeudellisessa tarkastelussa (<https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2017/kkv-selvityksia-4-2017-alustat.pdf>)** käsittelee alustoja kilpailun taloustieteen ja kilpailuoikeuden sekä kuluttajien ja kuluttajansuojan näkökulmasta.